

คุณภาพการสอบบัญชีและการจัดการกำไร

กนกกร แก้วประภา^{1*}, รติยา ไชลายหงษ์², และอรพรรณ ชันวัง³

Audit Quality and Earnings Management

Kanok-on Kaewprapa¹, Ratiya Khailaihong² and Orapan Khanwang³

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร

²นิสิตปริญญาตรีสาขาวิชาการบัญชี คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร

³นิสิตปริญญาตรีสาขาวิชาการบัญชี คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร

¹ An Accounting Lecturer of Faculty of Liberal Arts and Management Science, Kasetsart University Chalemphrakiat Sakon Nakhon Province Campus

² An Accounting Student of Faculty of Liberal Arts and Management Science, Kasetsart University Chalemphrakiat Sakon Nakhon Province Campus

³ An Accounting Student of Faculty of Liberal Arts and Management Science, Kasetsart University Chalemphrakiat Sakon Nakhon Province Campus

* Corresponding author. E-mail address: monniez@hotmail.com

บทคัดย่อ

การสอบบัญชีถือเป็นกลไกสำคัญในการลดระดับการจัดการกำไร เพราะการสอบบัญชีเป็นกระบวนการในการตรวจสอบและแสดงความเห็นต่องบการเงินว่ามีความถูกต้องตามควรและปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญแต่หลาย ๆ ฝ่ายมักเชื่อว่าคุณภาพในการสอบบัญชีของสำนักงานสอบขนาดใหญ่ (Big-4) ดีกว่าสำนักงานสอบบัญชีโดยทั่วไป (Non-Big 4) ดังนั้น วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ คือ เพื่อศึกษาความแตกต่างของคุณภาพการสอบบัญชีของกลุ่ม Big 4 และกลุ่ม Non-Big 4 ที่มีผลต่อระดับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม จำนวน 77 บริษัท ในช่วงปี พ.ศ. 2554-2555 โดยใช้ตัวแบบจำลองของ Jones (1991) ทดสอบรายการพึงรับพึงจ่ายตามดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Discretionary Accruals : DCA) เป็นตัวแทนของระดับการจัดการกำไรและใช้ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (Big 4 or Non-Big 4) เป็นตัวแทนของคุณภาพการสอบบัญชี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่ได้รับการสอบบัญชีโดยกลุ่ม Big-4 มีระดับค่าเฉลี่ยของ DCA น้อยกว่ากลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่ได้รับการสอบบัญชีโดยกลุ่ม Non-Big 4 แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ไม่พบหลักฐานที่ยืนยันได้ว่าคุณภาพของการสอบบัญชีโดยกลุ่ม Big-4 จะลดระดับการจัดการกำไรได้มากกว่ากลุ่ม Non-Big 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: คุณภาพการสอบบัญชี การจัดการกำไร รายการพึงรับพึงจ่ายตามดุลยพินิจ สำนักงานสอบบัญชี

Abstract

An audit is a key mechanism reducing the levels of earnings management because this is an audit process and expressing an opinion by auditors that financial statements are presented fairly and free from material misstatements. However, many parties often believe that an audit quality of big audit firm size (Big-4) is better than ones (non-Big 4). The objective of this research is to study the difference of audit quality between Big-4 and non-Big 4 affecting the levels of earnings management. 77 listed firms in the industrial goods' industry group were selected as the sample for collecting and analyzing the financial data between the period 2011 and 2012. Jones Model (1991) was applied for testing discretionary accruals as a proxy of earnings management and audit firm size (Big 4 or Non-Big 4) was used as a proxy of audit quality. The result showed that the listed firms audited by Big 4 have the lower levels of discretionary accruals than those audited by Non-Big 4, but not significantly ($p < 0.05$). Therefore, the findings could not empirically confirm the audit quality of Big 4 better than Non-Big 4 for reducing the levels of earnings management.

Keywords: Audit Quality, Earnings Management, Discretionary Accrual, Audit firm

บทนำ

ภายใต้การดำเนินงานทางธุรกิจที่มีการแข่งขันและมีความซับซ้อนสูงขึ้นในปัจจุบันนี้ ทำให้หลาย ๆ ฝ่าย เช่น นักลงทุน เจ้าหนี้ ผู้บริหาร เป็นต้น จำเป็นต้องใช้ข้อมูลทางการเงินในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลทางการเงินเป็นข้อมูลทางการเงินที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจและถูกเรียกว่าเป็นภาษาทางธุรกิจสำหรับการสื่อสารถึงผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน และกระแสเงินสดของบริษัท โดยเฉพาะกำไรสุทธิซึ่งจัดเป็นข้อมูลทางการเงินที่สำคัญมากต่อนักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ สำหรับใช้ประเมินความสามารถของฝ่ายบริหารความสามารถในการทำกำไร และกระแสเงินสดในอนาคตของบริษัทต่าง ๆ ว่าจะมีมากน้อยเพียงใด ดังนั้นฝ่ายบริหารของบางบริษัทจึงมีแรงจูงใจในการจัดการกำไรให้เป็นไปตามทิศทางที่ตนเองต้องการ เพื่อดึงดูดนักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียอื่น รวมทั้งเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ส่วนตน เช่น การได้รับโบนัสที่สูงขึ้น หรือการได้รับการพิจารณาเลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น

การจัดการกำไรเกิดขึ้นจากพฤติกรรมของฝ่ายบริหารที่เลือกรายงานข้อมูลทางการเงินเพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียเกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับผลการดำเนินงานที่แท้จริงขององค์กรหรือเพื่อให้มีผลต่อข้อปฏิบัติตามพันธสัญญาทางการเงินที่กิจการได้ทำไว้กับบุคคลภายนอก (Healy and Wahlen, 1999) โดยฝ่ายบริหารสามารถใช้เทคนิคการปรับแต่งกำไรได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การจัดการกำไรผ่านรายการพึงรับพึงจ่ายที่เกิดจากดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Discretionary Accruals) ซึ่งเป็นรายการพึงรับพึงจ่ายเกินปกติที่เกิดจากการใช้ดุลยพินิจในการเลือกนโยบายการบัญชีหรือประมาณการทางการเงินเพื่อให้มีผลต่อตัวเลขกำไร เช่น การประมาณการหนี้สงสัยจะสูญ หรือ การเลือกใช้วิธีการคิดค่าเสื่อมราคา เป็นต้น 2) การจัดการกำไรโดยใช้ดุลยพินิจโดยทำให้เกิดรายการหรือการจัดการกำไรแท้จริง (Real Activities Manipulation) ซึ่งเป็นการจัดการกำไรผ่านรายการหรือกิจกรรมของกิจการ เช่น การลดงบประมาณค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนา หรือ การเพิ่มยอดขายโดยการให้ส่วนลดแก่ลูกค้าเป็นจำนวนมาก เป็นต้น โดยการจัดการกำไรโดยวิธีนี้จะทำให้ผลกำไรเพิ่มขึ้นในระยะสั้น แต่ใน

ระยะยาวย่อมส่งผลกระทบต่อกำไรและกระแสเงินสดที่ลดลงเป็นอย่างมาก และ 3) การตกแต่งกำไรโดยวิธีการอื่น ๆ เช่น การจัดการกำไรผ่านการจัดประเภทรายการใหม่ หรือ การจัดการกำไรผ่านรายการพิเศษ เช่น การย้ายค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานบางรายการมาเป็นรายการพิเศษ เป็นต้น (สุทธิณี เทพประยงค์, 2554)

ในกระบวนการยับยั้งการจัดการกำไร การสอบบัญชีถือเป็นหนึ่งกลไกที่สำคัญที่นำมาใช้สร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสีย เนื่องจากผู้สอบบัญชีเป็นบุคคลที่สามซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการตรวจสอบหรือสอบทานงบการเงิน พร้อมทั้งแสดงความเห็นต่องบการเงินนั้นว่าเป็นไปอย่างถูกต้องตามควรและจัดทำขึ้นตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินหรือไม่ รวมทั้งบริษัทได้แสดงข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานอย่างเหมาะสมและเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด ในทางปฏิบัติ หลาย ๆ ฝ่ายต่างเชื่อว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 แห่ง (Big 4) ประกอบด้วย 1) บริษัท ดีลอยด์ ทูชโทมตส์ ไซยส์ จำกัด, 2) บริษัท เอ็นส์ แอนด์ ยัง จำกัด, 3) บริษัท ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์ คูเปอร์ เอบีเอส จำกัด, และ 4) บริษัท เคพีเอ็มจี จำกัด ซึ่งเป็นสำนักงานสอบบัญชีที่ได้รับการยอมรับในเรื่องของฝีมือและเรื่องคุณภาพการสอบบัญชีที่สูงกว่าสำนักงานสอบโดยทั่วไป (Non-Big 4) โดยเฉพาะ ในด้านความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชีในกลุ่ม Big 4 ที่ค่อนข้างได้รับการยอมรับในระดับสากลว่ามีคุณภาพการสอบบัญชีที่สูงกว่ากลุ่ม Non-Big 4 (Rusmin, 2009) ดังนั้น กลุ่มนักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียจึงมองว่าบริษัทจดทะเบียนที่ได้รับการสอบบัญชีจากกลุ่ม Big 4 จะมีคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่ดีกว่ากลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่ได้รับการสอบบัญชีจากกลุ่ม Non-Big 4 (Francis, 2004; Pomupatham, 2007) ในทางวรรณกรรมด้านการสอบบัญชี Rezaee (2005) อธิบายถึงเหตุผลว่ากลุ่ม Big 4 มีคุณภาพการสอบบัญชีที่ดีและเป็นที่ยอมรับมากกว่ากลุ่ม Non-Big 4 เพราะ 1) มีความสามารถในการต่อรองและต้านแรงกดดันจากกลุ่มบริษัทที่เป็นลูกค้าได้มากกว่า, 2) มีต้นทุนทางด้านชื่อเสียงที่สูงกว่า, 3) มีทรัพยากรบุคคล อุปกรณ์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่พร้อมมากกว่า, และ 4) มีการพัฒนากลยุทธ์การสอบบัญชีได้ดีกว่า อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัย

ในอดีตที่ศึกษาความสัมพันธ์ของคุณภาพการสอบบัญชี และการจัดการกำไรก็ยังไม่สอดคล้องกัน บางงานวิจัยได้พบว่าคุณภาพการสอบบัญชีของกลุ่ม Big 4 สามารถลดระดับการจัดการกำไรได้มากกว่ากลุ่ม Non-Big 4 (Pornupatham, 2007; Gerayll, Yanesari, and Ma'atoofi, 2011; Inaam, 2012) แต่บางงานวิจัยก็ไม่พบความแตกต่างระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีระหว่างกลุ่ม Big 4 และกลุ่ม Non-Big 4 ในการลดระดับการจัดการกำไร (Rho, 2004; Saleh and Ismail, 2008; Memis and Cetenak, 2012; Yasar, 2013)

ดังนั้น ในการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างของคุณภาพการสอบบัญชีของกลุ่ม Big 4

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานงานวิจัย

ระดับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนที่ได้รับ การสอบบัญชีโดยกลุ่ม Big 4 จะมีระดับต่ำกว่ากลุ่ม Non-Big 4

ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย

กลุ่มประชากรของการวิจัยนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม (Industrial Goods) จำนวน 80 บริษัท โดยเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่ได้รับการเผยแพร่จากตลาดหลักทรัพย์ (www.set.co.th) ซึ่งได้แก่งบการเงินของบริษัทและรายงานของผู้สอบบัญชี ที่ปรากฏอยู่ในฐานข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในระหว่างปี 2554 – 2555 แต่มีจำนวน 3 บริษัทที่ไม่สามารถค้นหาทางการเงินได้ ดังนั้น กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 77 บริษัท

ในงานวิจัยนี้ได้กำหนดขนาดของสำนักงานสอบบัญชีระหว่างกลุ่ม Big 4 และกลุ่ม Non-Big 4 เป็นตัวแทน

และกลุ่ม Non-Big 4 ที่มีผลต่อระดับการจัดการกำไร โดยใช้รายการพึงรับพึงจ่ายจากดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Discretionary Accrual: DCA) ที่ได้จากโมเดลของ Jones (1991) เป็นปัจจัยในการทดสอบระดับการจัดการกำไรของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม จำนวน 77 บริษัท ทั้งนี้ เพื่อนำผลการศึกษามาพิจารณาถึงคุณภาพการสอบของสำนักงานสอบบัญชีกลุ่ม Big 4 ว่าสามารถลดระดับของการจัดการกำไรได้มากกว่ากลุ่ม Non-Big 4 หรือไม่ โดยมีกรอบแนวคิดและการตั้งสมมติฐานงานวิจัย ดังนี้

ของคุณภาพการสอบบัญชี โดยกำหนดค่าเป็นตัวแปรดัมมี่ (Dummy Variable) โดยกำหนดให้กลุ่ม Big 4 เป็น 1 และกลุ่ม Non-Big 4 เป็น 0 รวมทั้งได้ทดสอบระดับการจัดการกำไรโดยโมเดลของ Jones (1991) เพื่อหาค่ารายการพึงรับพึงจ่ายตามดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Discretionary Accruals) ซึ่งเป็นตัวแทนของการจัดการกำไร โดยสามารถแสดงโมเดลการทดสอบได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 คำนวณการเปลี่ยนแปลงรายการพึงรับพึงจ่ายรวมจากแบบจำลอง Total Accruals Jones Model

$$TA_{it} = (\Delta CA_{it} - \Delta CASH_{it}) - (\Delta CL_{it} - \Delta DEBT_{it}) \quad (1)$$

ขั้นที่ 2 ประเมินค่าสัมประสิทธิ์เพื่อใช้ในการคำนวณการเปลี่ยนแปลงรายการพึงรับพึงจ่ายตามดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Discretionary Accruals)

$$TA_{it} = \beta_0 + \beta_1 \left[\frac{\Delta REV_{it}}{A_{it-1}} \right] + \beta_2 \left[\frac{PPE_{it}}{A_{it-1}} \right] + e_{it} \quad (2)$$

ขั้นที่ 3 นำค่าสัมประสิทธิ์ในขั้นตอนที่ (2) มาแทนค่าเพื่อประมาณค่ารายการพึงรับพึงจ่ายที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Non-Discretionary Accruals)

$$NDCA_{it} = \frac{\beta_0}{A_{it-1}} + \beta_1 \frac{[\Delta REV_{it}]}{A_{it-1}} + \beta_2 \frac{[PPE_{it}]}{A_{it-1}} \quad (3)$$

ขั้นที่ 4 คำนวณรายการพึงรับพึงจ่ายตามดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Discretionary Accruals)

$$DCA_{it} = \frac{TA}{A_{it-1}} - NDCA_{it} \quad (4)$$

โดยกำหนดให้ :-

TA_{it} = รายการพึงรับพึงจ่ายรวมของบริษัท i ในปี t

DCA_{it} = รายการพึงรับพึงจ่ายตามดุลยพินิจของฝ่ายบริหารของบริษัท i ในปี t

$NDCA_{it}$ = รายการพึงรับพึงจ่ายที่ไม่เกี่ยวข้องกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารของบริษัท i ในปี t

ΔCA_{it} = การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์หมุนเวียนของบริษัท i ในปี t

$\Delta CASH_{it}$ = การเปลี่ยนแปลงในเงินสดของบริษัท i ในปี t

ΔCL_{it} = การเปลี่ยนแปลงในหนี้สินหมุนเวียนของบริษัท i ในปี t

$\Delta DEBT_{it}$ = การเปลี่ยนแปลงหนี้สินระยะยาวที่ครบกำหนดชำระในหนึ่งปีของบริษัท i ในปี t

ΔREV_{it} = การเปลี่ยนแปลงของยอดขายของบริษัท i ปีที่ t

PPE_{it} = ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ (สุทธิ) สำหรับบริษัท i ในปี t

A_{it-1} = สินทรัพย์รวมสำหรับบริษัท i ในปี t-1

e_{it} = ค่าผิดพลาดสำหรับบริษัท i ในปี t

ในการศึกษาได้ใช้สถิติเชิงอ้างอิง 3 สถิติ ประกอบด้วย

- 1) การวิเคราะห์ความถดถอย (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบค่า DCA ตามโมเดลของ Jones (1991) ซึ่งเป็นตัวแปรตามในการศึกษานี้, 2) สถิติที (t-test) เพื่อทดสอบสมมติฐานงานวิจัย, และ 3) สถิติเอฟ (F-test) เพื่อศึกษาความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม

ผลการศึกษาวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม

สินค้าอุตสาหกรรม จำนวนทั้งสิ้น 77 บริษัท ซึ่งแบ่งได้ 6 หมวดธุรกิจ ได้แก่ หมวดธุรกิจเหล็ก จำนวน 28 บริษัท (ร้อยละ 36.40), หมวดธุรกิจยานยนต์ จำนวน 13 บริษัท (ร้อยละ 16.90), หมวดธุรกิจปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ จำนวน 12 บริษัท (ร้อยละ 15.60), หมวดธุรกิจบรรจุภัณฑ์ จำนวน 14 บริษัท (ร้อยละ 18.20), หมวดธุรกิจวัสดุอุตสาหกรรมและเครื่องจักร จำนวน 9 บริษัท (ร้อยละ 11.70), และหมวดธุรกิจกระดาษและวัสดุการพิมพ์ จำนวน 1 บริษัท (ร้อยละ 1.30)

ตารางที่ 1 การทดสอบความแตกต่างของระดับรายการพึงรับพึงจ่ายตามดุลยพินิจตามคุณภาพการสอบบัญชี

คุณภาพการสอบบัญชี	N	DCA		t-statistic (p-value)
		Mean	S.D.	
- กลุ่ม Big 4	42	0.057	0.369	0.284 (0.778)
- กลุ่ม Non-Big 4	35	0.064	0.379	
รวม	77	0.060	0.371	

จากตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับรายการพึงรับพึงจ่ายตามดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (DCA) ซึ่งเป็นตัวแทนของระดับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียน

ในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมแยกตามคุณภาพสอบบัญชีระหว่างกลุ่ม Big 4 และกลุ่ม Non-Big 4 พบว่าค่าเฉลี่ยของ DCA ของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่ได้รับการสอบบัญชีจากกลุ่ม Big 4 เท่ากับ 0.057 ซึ่งมีระดับต่ำกว่า

กลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่ได้รับการสอบบัญชีจากกลุ่ม Non-Big 4 เท่ากับ 0.064 อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ไม่พบความแตกต่างของ DCA ระหว่างกลุ่ม Big 4 และกลุ่ม Non-Big 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=0.248$, $p>0.05$) ดังนั้น ผลการศึกษาอธิบายได้ว่า คุณภาพการสอบบัญชีของกลุ่ม Big 4 สามารถลดระดับการจัดการกำไรของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนได้มากกว่าคุณภาพการสอบบัญชีของกลุ่ม Non-Big 4 แต่ผลการศึกษาที่ไม่

สามารถยืนยันได้ว่าคุณภาพการสอบบัญชีของกลุ่ม Big 4 จะแตกต่างจากคุณภาพการสอบบัญชีของกลุ่ม Non-Big 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ในการศึกษาข้างนี้จึงได้ทดสอบเพิ่มเติมว่าคุณภาพการสอบบัญชีที่มีผลต่อระดับการจัดการกำไรจะขึ้นอยู่กับหมวดธุรกิจในอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรมหรือไม่ โดยผลการศึกษาแสดงไว้ในตารางที่ 2 และตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพการสอบบัญชีของกลุ่ม Big 4 และกลุ่ม Non-Big 4 ที่มีต่อระดับรายการพึงรับพึงจ่ายตามดุลยพินิจแยกตามหมวดธุรกิจ

หมวดธุรกิจ	จำนวน (N)	DCA						ผลการทดสอบ	
		Big 4			Non- Big 4				
		n	Mean	S.D.	n	Mean	S.D.	t-statistic	p-value
1 เหล็ก	28	13	0.047	0.110	15	0.107	0.431	-1.337	0.200
2 ยานยนต์	13	8	0.052	0.104	5	0.192	0.273	-1.332	0.210
3 ปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์	12	8	0.097	0.844	4	0.158	0.330	-0.573	0.580
4 บรรจภัณฑ์	14	5	-0.065	0.147	9	-0.033	0.382	0.541	0.598
5 วัสดุอุตสาหกรรม	9	7	-0.016	0.155	2	-0.075	0.105	0.497	0.634
6 กระดาษและวัสดุการพิมพ์	1	1	0.004	-	0	-	-	-	-

จากตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของ DCA แยกตามคุณภาพการสอบบัญชีระหว่างกลุ่ม Big 4 และกลุ่ม Non-Big 4 โดยทดสอบแยกตามรายหมวดอุตสาหกรรม พบว่า ในแต่ละอุตสาหกรรม ค่าเฉลี่ย DCA ของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่ได้รับการสอบบัญชีจากกลุ่ม Big 4 จะมีระดับต่ำกว่ากลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่ได้รับการสอบบัญชีจากกลุ่ม Non-Big 4 ยกเว้นหมวดธุรกิจบรรจภัณฑ์ที่พบว่าค่าสัมบูรณ์ของระดับรายการพึงรับพึงจ่ายตามดุลยพินิจของฝ่ายบริหารของกลุ่มบริษัทที่ได้รับการสอบบัญชีจากกลุ่ม Big 4 มีระดับที่สูงกว่ากลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่ได้รับการสอบบัญชีจากกลุ่ม Non-Big 4 อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้ก็ไม่พบความแตกต่างของคุณภาพการสอบ

บัญชีระหว่างกลุ่ม Big 4 และกลุ่ม Non-Big 4 ที่มีผลต่อ DCA อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาแยกตามหมวดธุรกิจ

อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ได้ทำการทดสอบยืนยันผลการศึกษาดังกล่าวด้วยสถิติเอฟ (F-statistics) เพื่อทดสอบการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีและประเภทของหมวดธุรกิจที่ส่งผลกระทบต่อ DCA ซึ่งผลการศึกษาในตารางที่ 3 สามารถยืนยันได้ว่า DCA ไม่ได้ขึ้นอยู่กับคุณภาพการสอบบัญชีและประเภทของหมวดธุรกิจ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าคุณภาพการสอบบัญชีของกลุ่ม Big 4 และกลุ่ม Non-Big 4 ทั้งในภาพรวมและแยกตามหมวดธุรกิจไม่มีผลต่อการระดับการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางระดับรายการพึงรับพึงจ่ายตามดุลยพินิจตามคุณภาพการสอบบัญชีและหมวดธุรกิจ

ตัวแปร	ค่าเบี่ยงเบน ยกกำลังสอง (SS)	องศาอิสระ (df)	ค่าเบี่ยงเบนกำลัง สองเฉลี่ย (MS)	F	p-value
คุณภาพการสอบบัญชี	0.004	1	0.004	0.027	0.871
ประเภทหมวดธุรกิจ	0.223	5	0.045	0.299	0.912
Interaction	0.429	4	0.107	0.718	0.582
Residual	9.843	66			

ดังนั้น ผลการศึกษานี้จึงไม่ได้ให้หลักฐานยืนยันว่า คุณภาพการสอบบัญชีของกลุ่ม Big 4 จะมีความสามารถในการยับยั้งระดับการจัดการกำไรได้ดีกว่าคุณภาพการสอบบัญชีของกลุ่ม Non-Big 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ Rho (2004), Saleh and Ismail (2008), Memis and Cetenak (2012), และ Yasar (2013) ที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหล่านี้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะ Memis and Cetenak (2012) ได้อธิบายเหตุผลดังกล่าวว่า คุณภาพการสอบบัญชีระหว่างกลุ่ม Big 4 และกลุ่ม Non-Big 4 ไม่ใช่ปัจจัยหลักในการยับยั้งระดับการจัดการกำไรอย่างแท้จริง แต่การจัดการกำไรเกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมและประสิทธิภาพของกฎหมายของประเทศนั้นว่าเอื้อต่อการทำการจัดการกำไรมากน้อยเพียงใด

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้ได้ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ วรณิภา อรุณจิต (2548), Gerayli, Yanesari, and Ma'atoofi (2011), และ Inaam (2012) ที่พบว่ากลุ่ม Big 4 มีอิทธิพลในการยับยั้งการจัดการกำไรในกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้มากกว่ากลุ่ม Non-Big 4 เนื่องจากผู้สอบบัญชีในกลุ่ม Big 4 จะมีความกังวลในด้านชื่อเสียงจึงทำให้เข้มงวดต่อคุณภาพในการสอบบัญชีมากกว่า

ในการศึกษานี้สามารถอธิบายผลการศึกษานี้โดยใช้ทฤษฎีเชิงสถานการณ์ (Contingency theory) ซึ่งอธิบายว่าปัจจัยเชิงสถานการณ์ เช่น เทคโนโลยี, วัฒนธรรม, หรือสภาพแวดล้อมทางกฎหมาย เป็นต้น จะมีอิทธิพลต่อการพัฒนารูปแบบขององค์กรให้เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ เพื่อรักษาและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและความสามารถในการแข่งขันของ

องค์กร (Islam and Hui Hu, 2012) ดังนั้น ในบริบทดังกล่าวสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมด้านการสอบบัญชีของประเทศไทยในปัจจุบัน ซึ่งสภาวิชาชีพบัญชีได้ออกมาตรฐานการสอบบัญชี การควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี และจรรยาบรรณทางวิชาชีพ ที่ค่อนข้างมีความเข้มงวดและชัดเจนมากขึ้น ตลอดจนการปรับตัวของ Non-Big 4 เพื่อให้ทันต่อการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นในด้านการบริการงานสอบบัญชีเพื่อเตรียมพร้อมกับการเปิดตลาดการบริการสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับเหตุผลของ Chen, Sun, and Wo (2010) ที่อ้างว่าการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายและบทลงโทษทางด้านสอบบัญชีจากสถาบันที่กำกับดูแลจะทำให้ผู้สอบบัญชีมีความตระหนักในด้านคุณภาพการสอบบัญชีมากขึ้น ดังนั้น สิ่งเหล่านี้อาจเป็นสาเหตุของการพัฒนาคุณภาพการสอบบัญชีของ Non-Big 4 ให้มีความทัดเทียมกับ Big 4 มากขึ้น

สรุปผลการศึกษา

ผู้มีส่วนได้เสียโดยทั่วไปมักเชื่อว่าคุณภาพการสอบบัญชีของกลุ่ม Big 4 จะดีกว่ากลุ่ม Non-Big 4 ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น ต้นทุนด้านชื่อเสียง หรือความพร้อมในด้านทรัพยากรต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ คือ เพื่อศึกษาความแตกต่างของคุณภาพการสอบบัญชีระหว่างกลุ่ม Big 4 และกลุ่ม Non-Big 4 ที่มีผลต่อระดับการจัดการกำไรของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม จำนวน 77 บริษัท โดยได้ประยุกต์ใช้โมเดลของ Jones (1991) เพื่อทำการทดสอบรายการพึงรับพึงจ่ายตามดุลยพินิจของฝ่าย

บริหารซึ่งเป็นปัจจัยที่สะท้อนถึงระดับการจัดการกำไร โดยผลการศึกษาสรุปได้ว่า คุณภาพการสอบบัญชีของกลุ่ม Big 4 ในการยับยั้งระดับการจัดการกำไรไม่แตกต่างจากกลุ่ม Non-Big 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการปรับตัวให้สอดคล้องกับมาตรฐานการสอบบัญชีและการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ดังนั้น การศึกษาในอนาคตควรศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อระดับการจัดการกำไร ระหว่างอุตสาหกรรมที่มีกฎระเบียบข้อบังคับที่เข้มงวดแตกต่างกัน หรือทดสอบปัจจัยเชิงสถานการณ์อื่น ๆ ซึ่งในการศึกษานี้ไม่ได้ครอบคลุมถึงปัจจัยเหล่านี้ เช่น การเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการสอบบัญชี เป็นต้น เพราะปัจจัยดังกล่าวอาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงคุณภาพการสอบบัญชีได้

เอกสารอ้างอิง

วรรณิภา อรุณจิต. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดสำนักงานสอบบัญชี ขนาดกิจการกับการจัดการกำไร: กรณีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุทธิณี เทพปรีระพล. (2554). พฤติกรรมการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่เพื่อบรรลุเป้าหมายกำไรประจำปี. วารสารวิชาชีพบัญชี, 7(19), 63-73.

Chen, S., Sun, S.Y.J., & Wu, D. (2010). Client Importance, Institutional Improvements, and Audit Quality in China: An Office and Individual Auditor Level Analysis. *The Accounting Review*, 85(1), 127-158.

Francis, J. (2004). What do we know about audit quality?. *The British Accounting Review*, 36(1), 245-368.

Gerayli, M.S., Yanesari, A.M., & Ma'atoofi, A.R. Impact of Audit Quality on Earnings Management: Evidence from Iran. *International Research Journal of Finance and Economics*, 66, 77-84.

Healy, P.M., & Wahlen, J.M. (1999). A Review of The Earnings Management Literature and Its Implications for Standard Setting. *Accounting Horizons*, 13(1), 365-383.

Inaam, Z. (2012). Audit Quality and Earnings Management in the Tunisian Context. *International Journal of Accounting and Financial Reporting*, 2(2), 17-33.

Islam, J., & Hu, H. (2012). A Review of Literature on Contingency Theory in Managerial Accounting. *African Journal of Business Management*, 6(15), 5159-5164.

Jones, J.J. (1991). Earnings Management during Import Relief Investigations. *Journal of Accounting Research*, 29(1), 193-228.

Memis, M.U., & Cetenak, E.H. (2012). Earnings Management, Audit Quality and Legal Environment: An International Comparison. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 2(4), 460-469.

Pornupatham. (2007). Do Auditors Report Earnings Management?. *Journal of Accounting Professions*, 6, 114-126

Rezaee, Z. (2005). Causes, Consequences, and Deterrence of Financial Statement Fraud. *Critical Perspectives on Accounting*, 16(1), 277-298.

Rho, J. (2004). Big Six Auditors and Audit Quality. *The International of Accounting*, 39(1), 175-196.

Rusmin, R. 2009. Auditor quality and earnings management: Singaporean evidence. *Managerial Auditing Journal*, 25(7), 618-638.

Saleh, & Ismail. (2008). The Role of Audit Quality and Corporate Governance in Mitigating Earnings Management for Malaysian IPO Companies. Retrieved August 8, 2013, from <http://www.internationalconference.com>

Yasar, A. (2013). Big Four Auditors' Audit Quality and Earnings Management: Evidence from Turkish Stock Market. *International Journal of Business and Social Science*, 17(4), 153-163.

